№ 81 Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.
Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрації і экспэдыціі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі—25 фэніг.; дробные абвесткі—па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці—60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 81 (173). Год II. Вільня, 9 кастрычніка 1917 г. Цэна **5** фэн. (**3** кап.).

Жалезнадарожная забасто у кауРасеі.

8 кастрычніка.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскага: Баевая чыннасць у Фляндрыі між лесам Гутгольцт і дарогай Мэнін-Іпр у вечары шмат крапчэла. Пасьля сільнага барабаннага агня пачаліся мейсцовые штурмы англічан, каторые, аднак, былі адбіты.

Фронт нямецкага Насьледніка: Артылерыйская бітва між далінай Айет і плоскагор'ем Карні трывала з вялікай сілай. Вячорнае наступленьне францускіх рот пры Вогсэйён адбіто агнём. На ўсходзі ад Маасу—сільны агонь.

Усходні тэатр:

Без перамен.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). Ўсерасейскі камітэт жалезнадарожнікоў загадаў 7 кастрычніка ў поўначы пачаць агульную забастоўку. Выключэньне робіцца для паездоў ваенных і с правіянтам. Аднак, калі ўрад не уступіць, забастоўка абніме і паезды с правіянтам, якіе едуць на фронт.

ПЕЦЯРБУРГ. 7.X. У местовым ратушу ўчора сабраўся падгатавіцельны парлямэнт і выбраў за свайго маршалка Чхэідзэ. Бюро складаецца з 10 асоб, у тым ліку бышые міністры Авксент'ев і Чэрнов і большэвікі Троцкій і Каменёв. Цэрэтэлі прэдлажыў на тайным заседаньі разглядзець справоздачу камісіі аб перэгаворах з урадам у справе новай урадовай організаціі. Прэдлажэньне прынято перэвагой 105 проці 70 галасоў. Цэрэтэлі заявіў, што нарада з маскоўскімі прамышленікамі і кадэтамі шыбка дайшла угоды. Устаноўлено, што падгатавіцельны парлямэнт офіцыальна созван урадам і карыстае с права падаваць ураду запросы і вымагаць адказу, але ўрад перад ім не адпаведае за свае паступкі.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). На тайным заседаньні падгатавіцельнага парлямэнту Цэрэтэлі заявіў, што згодзіўся ўчыніць энэргічные крокі дзеля сазыву конфэрэнціі, каб перэглядзець умову разам с прэдстаўнікамі дэмократіі.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.). 8.X. А з гадз. паабедзі пад маршалкоўствам Керэнскага адбылася нарада членаў ураду і прэдстаўнікоў дэмократычнай конфэрэнціі з буржуазнымі кругамі. Дайшлі поўнай угоду. Керэнскій заявіў, што ўрад гатоў ураз-же утварыць поўны габінэт, каб працаваць на умоўленых асновах.

ШТОКГОЛЬМ. Расейская соц.-дэм. партыя пастанавіла не прынімаць учасьця ў утварэньні коаліцыйнага ураду, бо яна ня можэ працаваць с правымі партыямі пры перамені аснаўных законаў.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). Спаўніцельны камітэт рады раб. і салд. пастанавіў сазваць 2 лістапада другі з'езд усіх рад раб. і салд. Расеі. Рада раб. і салд. у сваей рэзолюціі жадае, каб ваенны міністэр вярнуў права палітычнай прапаганды у арміі і свабоду для ўсіх партый на фронці.

ГЭЛЬСІНГФОРС (П.Т.А.). Апавешчэны праекты законаў аб аб'яўленьні Фінляндзіі рэспублікай і аб адносінах між Фінляндзіей і Расіей. Іх будзе разгледаць сэйм. Другі закон пойдзе такжэ на разгляд і ў расейскі парлямэнт. Прэзыдэнт Фінляндзіі займець свае становішчэ 24 красавіка. Ўводзіцца агульная ваенная служба. Фінляндзія будзе звязана з Расеей толькі ў справах вайны і міра.

БЭРЛІН. Камісія Рэйхстагу с 7 членаў пачне нараду з імперскім канцлерам і членамі саюзнай рады дзеля аканчацельнай развязкі польскай справы.

БЭРЛІН. Чысло палонных расейцоў 30 верасьня дайшло:

у Нямеччыне	—	1.212.007
у Аўстрыі	—	852.853
у Боўгарыі	—	5.559
у Турэччыне	—	10.280

БЭРН. Вядомы нямецкі „кароль электрычнай прамышленасьці", Ратэнаў, на пытаньне тутэйшых журналістоў, што ён думае аб канцы вайны, сказаў: „Пасьля таго, як нашэ другое мірнае прэдлажэньне адкінуто, я, на жаль, маю вельмі слабую надзею. Мы павінны бароцца далей. Увесь сьвет будзе кінут у страшэнствы беднасьці, пакуль народы сілай не здабудуць мір. Толькі народ здабудзе мір".

РОТТЭРДАМ. „New-Jork Herald" пішэ:

50 грамадзян места Мюльвэн, у Канзасе, ахвяравалі па 50 доляроў, як аснову капіталу ў мільён доляроў, каторы павінен быць выдан тэй асобе якой-хоч нацыянальнасьці, каторая заб'е нямецкага імператара.

Гэта — найнавейшы прыклад шалу ненавісьці, вызванай вайной.

Край будзіцца.

Патрэбы кожнага народу не абмежываюцца вузкай сфэрай яго культурна-нацыональных патрэб. Мала таго, каб народ меў волю гаварыць, вучыцца і маліцца ў роднай мове сваей: гэта толькі невялікая частка таго, на чым асновываецца яго жыцьцё. Каб ісьці неустанна ўпярод, каб не адставаць ад сусьветнаго поступу, народ павінен стварыць сабе моцны фунтамэнт дзеля матэр'яльнаго дабрабыту, забаспечыць магчымасць расцьвету тэй зямлі, на якой жыве.

Гэта ў роўнай меры адносіцца да ўсіх народаў, а ў тым ліку і да беларусоў: бо мы, адбудоўваючы ад самых асноў нашэ культурна-нацыональнае жыцьцё, ня мелі дагэтуль магчымасьці ўзяць у свае рукі ўсе свае справы, бо краёвая гаспадарка апынулася ў руках чужых нам людзей—царскіх чыноўнікоў і нацыянальна-чужых нам „вышэйшых" станоў. І цяпер, калі мы гадаем аб будучыне, мы павінны абдумываць устройство нашай зямлі на такіх асновах, каб нашы народные массы ў еднасьці з грамадзянствах другіх нацыянальнасьцэй Краю мелі бы забаспечэнае права самым кіраваць краёвай гаспадаркай, якая павінна мець на мэці карысць не якой-будзь аднэй часткі насяленьня, а ўсяе нашай старонкі: бо толькі пры агульным расцьвеці краю паднімецца і наш дабрабыт.

Ладзючы новае жыцьцё, мы павінны організаваць яго на новых асновах ад нізу да верху, — значыць, пачынаючы ад грамады, воласьці, павету і канчаючы агульна краёвымі установамі. Само сабой ясна, што пры такой вялізарнай рабоці яе не магла-бы вясьці сваімі сіламі толькі адна з нацыональнасьцей, населяючых нашу Бацькаўшчыну: гэта—справа ўсіх грамадзян Краю, але грамадзян праўдзівых, каторые стаўляюць карысць нашай зямлі вышэй, чым карысць мо' і мілых іх сэрцу, цы чужых нам суседніх старонак і дзержаў.

Хоць гэта—зусім ясна кожнаму, хто хоць на момэнт удумаецца ў гэту справу, аднак, між намі аказаліся ажно дзьве нацыональные групы, каторые, асьлепленые нацыоналізмам, кожная асобне хочуць па-свойму развязаць пытаньне аб будучыне нашай Бацькаўшчыны, не агледаючыся на другіх. Мы ўжо пісалі ў сваім часі аб аслаўленым мэмор'ялі 44-х прэдстаўнікоў „усіх кірункоў польскай палітычнай мысьлі ў Літве" да нямецкага імперскага канцлера, дзе польскіе нацыоналісты ўселякай масьці дамагаліся далучэньня нашага краю да Польшчы. На гэткім жэ становішчы стануло і нацыоналістычнае літоўскае грамадзянство, ладзючы сваю аднабокую конфэрэнцію.

Мы не сумлеваемся, што як польскіе, так і літоўскіе палітычные комбінації—гэта плод нашых ненормальных варункоў жыцьця, плод старых нацыональных спорак і ўзаемнага недавер'я, плод „падпольнай" работы: шырокіе кругі грамадзянства, народные массы ня толькі не прынімалі ў гэтым учасьця, але нават і ня ведалі нічога аб тым, што жменя палітыкоў падгатаўляла бытцым-то ад імі Краю. І цяпер, каб бароцца з накіданьнем нашаму Краю тэй ці іншай аднабокай развязкі яго будучыны, трэба ўсе нашы справы вынасіць на суд самых шырокіх грамадзянскіх кругоў усіх нацыональнасьцей Краю.

Мы бачым ужо становучые крокі, зробленые ў гэтым кірунку, і трэба прызнацца, што за гэта мы павінны быць удзячны.... тэй жэ аднабокай літоўскай конфэрэнціі, каторая вызывае агульные пратэсты! Гэта—шчырая праўда: бо конфэрэнція збудзіла ўрэшці шырэйшы грамадзкі рух, прымусіла ўсе нацыональнасьці Краю заняцца справай яго будучыны і голасна—на публічных сходах, у друкаваным слове—высказаць свае пагляды і жаданьня. Конфэрэнція прымусіла беларускую, жыдоўскую і нават польскую дэмократію цясьней згуртаваць свае сілы і даць адпор розным нацыоналістычным апэтытам. Конфэрэнція, думаем мы, ў канцы канцоў прымусіць і літоўскіе дэмократычные массы вызваліцца с-пад кіраўніцтва нацыоналістоў. А пачаўшыйся гэтак агульны грамадзкі рух ужо не затрымаецца і—мы цьвёда верым—дойдзе спаўненьня ідэалоў дэмократії Краю.

І. Мелешка.

Памяці Максіма Богдановіча.

З Расеі да нас дайшла сумная вестка аб сьмерці аднаго з найбольш выдатных паэтаў Маладой Беларусі, Максіма Богдановіча.

Ешчэ адна сьвежая магіла, — ешчэ адзін таварыш працы пакінуў нашы рады...

Пямёр „песьняр чыстай красы", каторы ўсё сваё нядоўгае жыцьцё пасьвяціў служэньню Беларускаму Народу, даючы яму найдаражэйшые скарбы сваей чулай, артыстычнай душы, уплетаючы ў цудоўны вянок свайго творчэства дзіўные „краскі, сьвежые калісьці, думак шчырых і чуцьця". У кунштоўны верш прыбіраў ён гэтые думкі-краскі і чараваў усіх, чыя душа здольна адчуваць красу ўсюды, дзе яна ёсць.

Безнадзейная, цяжкая хвароба—сухоты—руйнавала памалу, але сыстэматычна і неустанна яго маладое, кволае цела. І ад безнадзейнаго суму, ад тэй трагічнай пэўнасьці, што ешчэ толькі год—два жыцьця астаецца яму на гэтым сьвеці, паэзія Максіма Богдановіча прынімала асаблівы тон, напамінаючы паблеклые тоны калісь яркіх, але выцьвіўшых праз доўгіе гады гобэленаў.

Богдановіч ведаў, які канец судзіла яму доля, і сам аб ім гаварыў:

Не кукуй ты, шэрая зязюля,
Сумным гукам у бары;
Мо' і скажэш, што я жыці буду,
Але лепш не гавары:
Бо ня тое сьведчыць маё сэрцэ,
Грудзі хворые мае, —
Боль у іх мне душу агартае,
Думцы голас падае.
Кажэ, што нядоўга пражыву я,
Што загіну без пары...
Прыляці-ж тады ты на магілу,
Закукуй, як у бары!

Дый папраўдзі пражыў нядоўга: ўсяго двадцаць пяць гадоў—і зышоў у магілу ў той вялікі момэнт, калі думкі-сны аб адраджэньні яго народу, аб вызваленьні ўмілаванай, хоць і далёкай Беларусі пачынаюць збывацца, абертаючыся ў жывое дзело.

У чужой зямлі Маскоўскай доля судзіла яму лежаць і па сьмерці...

Сьпі ціха, спакойна, дарагі таварышу. Ніхай над тваей магілай у праменьнях месяца кружацца ў карагодзі заклятые ў тваіх вершах русалкі, ніхай лясун і вядзянік завядуць над Табой свае песьні, ніхай душы прашчуроў нашых, каторые Ты вызваў нанова да жыцьця, навеюць Табе ціхі, мірны сон...

Сьпі мірна... А мы, каторых Ты пакінуў без пары, будзем за тваім прыкладам далей вясьці дзело служэньня нашаму Народу, як хто дуж, чэрпаючы асалоду ў чыстай красе тваіх вершоў, ачышчаючы ў ей душы нашы ад брудаў буднаго жыцьця!

А. Н.

Як нам даносяць, беларускае грамадзянство ў Расеі вельмі востра адчуло утрату гэтай выдатнай, хоць ешчэ такой маладой паэтыцкай сілы. У Мінску ў праваслаўным саборы адбыліся урочыстые модлы за спакой душы Яго, сабраўшы ўсіх чысьленых прэдстаўнікоў беларускаго грамадзянства гэтаго места. Старэнькі сьвяшчэнік першы раз ад няпомных часоў прамовіў у цэркві па беларуску, характэрызуючы гэтаго вернаго, шчыраго сына Зямлі Беларускай.

Мы чулі, што Беларускі Клюб у Вільні маніцца пасьвяціць адзін з вечароў памяці Максіма Богдановіча.

У Вільні і ваколіцах.

× **Янка Купала (І. Луцэвіч).** Найвялікшы песьняр Маладой Беларусі, Янка Купала, паводлуг дайшоўшых да нас з Расеі вестак, знаходзіцца цяпер у Полацку—на ваеннай службе (ў інтэндантстве). Купала нідаўна ажаніўся з беларускай грамадзкай работніцай Владыславай Станкевічанкай.

Абое добра знаёмы віленскім беларусам, між каторымі жылі некольки гадоў, і мы дзелімся з нашымі віленцамі гэтай весткай аб дарагіх нам усім таварышах працы.

× **Выдача бульбы.** Ад 10 жніўня праектавалі павялічыць порцію хлеба да 280 грамоў у дзень, — аднак, с прычыны вялікаго запасу бульбы, хлеба выдавацімуць толькі 150 гр. ды 300 гр. бульбы, лічучы 2 м. 50 фэн. за пуд. Бульбу выдавацімуць на хлебные карты ў пекарнях.

× **Скорая помач** ад 21 да 30 верасьня дадзена ў 81 прыпадках. Карэтка выежджала 47 разоў.

× **У акружным судзе.** Іцык Балцьвінік за фальшывае сьведчэньне пад прысягай засуджэн у вастрог на 1½ году. У сваім прыгаворы суд адзначывае, што лёгкамыснае адношэньне тутэйшых жыхароў да прысягі трэба выкараніць самымі вострымі карамі.

× **Украдзеная каза.** У аднаго тутэйшаго жыхара адобрана каза, каторую ён украў. Валадзельцы казы могуць заявіцца у крымінальнай паліціі.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
3—4	+ 18°	+ 8,5°
4—5	+ 15°	+ 10,5°
5—6	+ 10°	+ 6,5°
6—7	+ 12°	+ 2°

З усяго Краю.

Упраўленьне Обэр Ост.

Упраўленьнэ Обэр Ост, катораму прыслухаюць Militär-Verwaltung'і Курлянд, Літаўэн і Беласток-Гродня, дзеліцца на аддзелы. Першые чатыры аддзелы — чыста ваенные, і мы аб іх гаварыць ня будзем. Пяты — аддзел палітычны і ўнутрэнаго упраўленьня; у ім ёсць сэкціі: нямецкая, літоўская, польская, беларуская і жыдоўская. Аддзел шосты абнімае фінансы, сёмы А — сельскую гаспадарку, сёмы В — лясьніцтво, восмы — культ і школы, дзевяты — суды, дзесяты — таргоўлю і прамышленасць. Почта прыслухае шостаму аддзелу. Апрыч таго ёсць асобны аддзел прэссы і пункт дзеля пасрэдніцтва між жыхарамі нашаго краю і іх роднымі заграніцай.

Рэквізыцыя мёду.

Увесь мёд, сабраны сёлета, павінен быць здадзен нямецкім ўласьцям за плату 2 м. за нямецкі фунт. Іначэй яго будуць конфіскаваць.

На жыдоўскіе сьвяты.

Па загаду Обэрквартэрмістра Ober Ost, на жыдоўскіе сьвяты жыдоў у рабочых батальёнах і ў вастрогах можна ўжываць да работы толькі у крайняй патрэбі. У сьвяточные дні ім павінна быць дадзена магчымасць адведаць бажніцу. Страву ім трэба даваць, паводлуг магчымасьці, кошэрную.

СЬЛІЗУНЫ, віленск. пав. Селянін Юрый Кіслоўскі пад грозьбай адабраў у кабет Гурвіч і Лас муку, каторую яны нясьлі ў Вільню. Яго засудзілі за гэта на 1 год у вастрог.

ЛІДА. Тут на сёмую нямецкую пазыку падпісано дагэтуль на 6.900 м.

ГРОДНЯ. «Grodn. Ztg.» урочыста апавешчае, што ізноў прышлі папіросы.

Местовае упраўленьне прадае прыватным асобам дровы — ня больш ¼ сажня кожнаму па цане 41 м. 25 ф. за чверць.

ГОДНЯ. Організованая ў салі „Руяль" лётэрыя на карысць прытулкоў для дзяцей дала 2.300 марак.

За пуд старой паперы местовая управа дае бяз грошы ½ фунта цукру.

БЕЛАСТОК. Жыхаром беластоцкаго сельскаго павету дадзено право без ніякаго пазваленьня бываць у горадзі пехатой, конна і ў павозках ці санях. Яны павінны заяўляцца прыежджаючы і выежджаючы.

Адзін тутэйшы рамізьнік абецаўся прыехаўшым сюды селянам завясьці іх у такое мейсцо, дзе можна танна купіць каней. Ен возіў іх некольки гадзін па месьці, пасьля сказаў, што памыліўся, і зажадаў за праезд 300 р. Паліція арэштавала яго.

БЕЛАСТОК. Тутэйшы зімовы сэзон канцэртоў у тэатры «Палац» ужо пачаўся. Вечары аркестра чарадуюцца з вечарамі сьпеву хора і соло, і, як відаць, чысьленая публіка здаволена імі.

На Вароньняй вуліцы у аднаго фабрыканта сукна украдзено шмацьця больш чым на 1.000 м.

КОЎНА. С прычыны таго, што ўхадзіць у тутэйшы тэатр с папіросай або цыгарай забарочено, публіка кідае акуркі іх перад дзьвярыма. Навакол гэтаго цэннаго і трудна даступнаго матэр'ялу да курэньня адбываюцца цэлые бітвы між падросткамі і сталымі людзьмі. падбіраючымі іх.

КОЎНА. Жыхаром сельскаго павету Коўны пазволено свабодна хадзіць і ездзіць у местовы павет ад 6 гадз. раніцай да 10 вечара. Аднак, падарожные прыежджаючы і адежджаючы павінны заяўляцца у Stadthauptmann'а.

КОЎНА. На Вілкомірскай вуліцы хлопец распаліваў печ, падліваючы газу. Выбухнуў агонь, каторым хлопец крэпка апален, і мала надзеі на аго выздараўленьне.

КАРОЛІШКІ, біржанск. пав. У тую сераду тут павесілі Івана Брэдіса за грабежство і душэгубство, ўчыненае 13 кастрычніка

Пэражыткі паганскаго сьветапагляду у беларусоў.

(Гл. «Гоман» № 66—80).

Каляды.

Трудна сказаць, што азначало слово *каляда.* Ці гэта было названьне божышча, ці названьне сьвята, пасьвячонаго нейкаму божышчу, або тое і другое разам. Але, прыгледаючыся да абычаёў і забабонаў, звязаных з гэтым сьвятам, дасьледжываючы калядные песьні, вучоные прыйшлі да вываду, найперш, што каляды служылі пачаткам году, па другое, што сьвяткаваньне іх мело цесную звязь з ратайскай стараной жыцьця народу, у трэцьця, што мелі стычнасць з жаніцьбавымі стасункамі народу. Усё гэта дае аснову, каб аднясьці каляды да ліку сьвят сонечнаго культу.

У нас, у Беларусі, ужываюць слова каляда у двоякім значэньні: як названьне сьвята і як названьне жыўнасьці, ладжэнай на Каляды са сьвініны: каўбас, сала, шынак, — усё гэта ў збор завецца калядой. А ў першым сэнсе, у сэнсе сьвята, каляда прыпісываецца часу ад сьвята Нараджэньня Хрыста да Трох Каралёў.

Як без бліна — не Запусты, так без каўбасы і верэшчакі—не Каляды. Вельмі быць можэ, што нашы прадзеды на Каляды, у часе зімоваго павароту сонца, складалі сонцу у ахвяру кабана і па ўнутрэнасьцях яго варажылі аб тых рэчах, якіе былі залежны ад гэтаго божышча. Калядны час дагэтуль слыве з варожб, якіе распадаюцца на тры аддзелы: на ратайскіе, гаспадарскіе і любоўные. Прасьцей за ўсё было варажыць аб будучыне ў пачатку году.

Калядные сьвяткі папярэджывае посная *Куцьця* (24 сьнежня). Куцьця—гэта пшонная, або ячная каша с сытой. Але куцьцёй ласьне завуць усю вячэру, зложэную з як найбольшаго ліку страў, паводле заможнасьці.

Вечарам, як толькі пакажуцца зоркі, вымеўшы і прыбраўшы хату, кладуць на стол сена, пакрываюць настольнікам і ставяць куцьцю с сытой. Усе моляцца Богу. Пасьля гаспадар бярэ куцьцю і, выйшоўшы на двор, абносіць кругом дому, або кругом сялібы, пасьля, падыйшоўшы да акна, тройчы стукаецца. С хаты пытаюцца: „хто там?" Гаспадар адказывае: „сам Бог ідзе, куцьцю нясе" і пасьля гэтай орыгінальнай цэрамоніі ўходзіць у хату. Куцьця стаўляецца ізноў на стол, і уважліва, моўчкі ядуць яе.

Пасьля вячэры варожаць. Выцягіваюць с-пад настольніка саломіны сена і па даўжыні робяць вывад, які удасцца лён. Выцягаюць каласістые травы і па іх выводзяць, якое будзе збожжэ. Густые гвезды ў гэту ноч прадвешчаюць грыбное і ягаднае лето. Хлопцы і дзеўчаты топяць воск і з адлітых фігур угадываюць долю.

Абычай пакарывае на Каляды такжэ грызьці арэхі і гуляць у чот і лішку.

Калядоўшчыкі. На першы і другі дзень Нараджэньня Хрыста, а такжэ і на Трох Каралёў, ходзяць па хатах калядоўшчыкі. Гэта—таўпа маладзежы, якіе, падходзячы пад вокны, ці ўходзячы ў хату, песьнямі славяць гаспадароў і за гэта дастаюць „каляду". Калядоўшчыкі напамінаюць Вялікодных валачобнікоў, і песьні іх часьцю носяць той-жэ ратайска-гаспадарскі характар, што і валачобные. Але ў іншых калядках ёсць і асобнасьці: гэта зраўнаваньне гаспадара з месяцам, жонкі яго с сонцам, а дзяцей з гвездамі,—зраўнаваньне, якога не сустрэчаецца ў валачобных песьнях. А самі калядоўшчыкі розняцца, што часта с сабой «водзяць казу», чаго валачобнікі ня робяць.

Запусты. Сьвяткаваньне запуст слыве блінамі, ежджэньнем з гор і кулігамі (шпаркімі праездамі на канёх).

Сьвяткаваньне запуст пачынаецца на Аўласа (11 лютаго); гэты дзень завецца «конскім сьвятам», каторым даюць лепшы корм і не ўжываюць іх да ніякай работы. На запусты спраўляе маладзеж ве-

1915 г. над гандляром Глюксманам.

ЖЫЖМОРЫ. У пачатку жніўня тут, як кажэ дачка яго, Рахэль, прапаў гандляр Куцкель Апошні раз яго бачылі у Бэндзянскаго, у катораго ён купляў рыбу. Труп Куцкеля знайшлі ў рацэ Трава. Бэндзянскі прызнаўся, што гэта ён забіў Куцкеля ў хаўрусе с селянінам Міроновічам. Бэндзянскі памыкаўся пасьля ўцячы, але яго, даганяючы, забілі. Міроновіч прызнаўся, што забіў Куцкеля куском жалеза. У забітаго знайшлі толькі 9 руб. і знялі з яго боты. Міроновіч засуджэн на сьмерць.

СУВАЛКІ. «Suw. Nachr.» пад загалоўкам «Новая Эра» даносіць: „Скора ў нас будуць адкрыты крамы, дзе прадавацімуць на карты цукер, соль і іншые рэчы. Асаблівая увага будзе звернена на дастаўку апалу. Апрыч падвозу дроў організуецца падвоз торфу. Нашы грамадзяне могуць быць пераконаны, што гэтай зімой яны ня будуць цярпець ні голаду, ні холаду“.

СУВАЛКІ. У аднэй кабеты пры обыску ў хаці знайшлі 25 ф. мёду, рыбалоўные сеці, 50 ф. нітак, 3 кускі палатна і воўну. Усе гэтые рэчы сконфіскованы.

ДУБОЎЦЫ. Тутэйшы селянін купіў у Вялікіх Эйсьмонах каня, не маючы вымаганаго пазьваленьня ад Krejshauptmana. Купец аштрафован на 200 м., прадавец — на 100 м.

СОПОЦЬКІН. Адзін с тутэйшых вучыцелёў зрабіў фальшывы данос на інспэктара двара, бытцым той прысвоіў плату для работнікоў. За гэта вучыцеля аддалі пад суд.

МАР'ЯМПОЛЬ. 15 лістапада тут адкрываецца 4-месячны літоўскі вучыцельскі курс для асоб ад 17 да 30 гадоў.

ВЛАДЫСЛАВОЎ. 2 жніўня 1917 г. на шоссэ Шакі-Владыславоў у гандляра Г. забралі 600 шкляных баначэк с крысталічнай сахарынай, каторую ён купіў у аднаго селяніна ў Шаках за 1.500 м. Сахарына сконфіскована, а селяніна за контрабандную прадажу аштрафавалі за 300 м.

ГІЗЫ, владысл. пав. Тутэйшы найміт, Відравіч, за 600 марак прыняў на сябе віну нейкаго Геруляйта, катораго вінавацілі у кражы каровы. Яго засудзілі на 1½ году ў вастрог. С прычыны таго, што Геруляйт не даў яму грошы, Відравіч пажаліўся на яго уласьцям і выкрыў іх умову. Пры новым разглядзе справы суд апраўдаў Відравіча ў кражы каровы.

МІХАЛІН, пад Мар'ямполем. Пахтар тутэйшаго двара, Шмід, вярнуўся пасьля двохгадовай нябытнасьці. Гэты час ён правёў у ваколіцах Рыгі.

РЫГА. Тут гэтымі днямі памер доктар Гіркінсон, адзін з найбольш знаных у горадзі дактароў.

РЫГА. Прэтэнсіі у адносінах да асоб, прабываючых цяпер у Рызе, павінны быць заяўлены не пазьней 30 лістапада 1917 г. Пасьля гэтаго дня іх больш прынімаць пад увагу ня будуць.

Колоніі Курляндзіі.

Пэўне ніхто не памятае і ня ведае, што некалі Курляндзія, як незалежнае гэрцогство, мела заморскіе колоніі і свой ваенны флот, даходзіўшый 40 караблёў. Першая колонія Курляндзіі—гэта остраў Тобакко, ў Малых Антылях. У 1650 гаду курляндзкі гэрцог Якоб купіў гэты остраў у англічан. У чародным 1651 гаду гэрцог Якоб паслаў евайго агента, Дэнігера, у Афрыку, на рэку Гамбію, дзе Дэнігер у аднаго нэгрскаго князя закупіў остраў сьв. Андрэя у усьці Гамбіі. Аднак, ужо ў 1658 гаду колоніі Курляндзіі былі заняты англічанамі, каторые іх сабе прысвоілі. Тады назаўсёды счэз курляндзкі флаг (рак на чырвоным фоне) з акіану.

ГОМЕЛЬ. 8.000 сабраных тут салдатоў адмовіліся ісьці на фронт і прабавалі пачаць разрухі. Калі іх акружылі казакі і драгуны, яны паддаліся.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

ЛОНДОН. «Times» даносіць, што саюзьніцкіе ўрады заявілі ў Пецярбурзі аб сваей згодзі злажыць новые цяжкіе ахвяры дзеля перастройкі расейскай арміі, але с тэй умовай, каб надалей між саюзьнікамі і Расеей панавала згода і каб былі ўчынены крокі проці дэморалізаціі арміі.

ШТОКГОЛЬМ. Да часу устаноўленьня больш суроваго кантролю пашпартоў тымчасовы ўрад загадаў зачыніць расейска-шведзкую граніцу. «Падгатавіцельны парлямэнт», устаноўленьня катораго зажадала дэмократычная конфэрэнція, ня будзе мець правадаўчай сілы, а толькі дарадчы голас. У ім будзе 110 дэпутатоў ад земств.

На заседаньні бюро дэмокр. конфэрэнціі Керэнскій заявіў, што утварэньне чыста соцыалістычнаго міністэрства небаспечно для ўнутрэнаго ладу і заграгічных спраў, і жадаў коаліцыйнаго міністэрства. Інача ён выйдзе у адстаўку.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). Рада раб. і салд. выбрала новы спаўніцельны камітэт і прыняла рэзолюцію, ў каторай між іншым сказано:

чарынкі, дзеўчаты пяюць запусные песьні. Ежа на гэты час павінна быць па магчымасьці тлустая. Запусты абычай вымагае правадзіць у разгульнай вясёласьці, і дзеля гэтаго ўсякіе маскарады, ігрышчы, банкеты і інш.—атрыбуты запуст.

Закліканьне вясны.

Ад Саракоў (9-го марца) дзеўчаты пачынаюць збірацца на горках і вуліцах пеяць „весьнянкі“, заклікаючы вясну. У аснове тых песень ляжыць, перш за ўсё, пережытак мітычнай веры нашаго народу, што паміж цяплом і сьцюжай, сьвятлом і цемрай, жыцьцём сьмерцю вядзецца спрадвечная барацьба. Вораг — зіма спраціўляецца добраму сонейку, не паддаецца, пасылае свае апошніе марозы і завеі, але з дня на дзень слабее, бытцым бязсілее у змаганьні. І народ са спачуцьцём пачынае, па звычаю прадзедоў, выходзіць на ўзгоркі «выклікаць» вясну. І от у канцы яна, бытцым паслушная клічу, адзетая ў зялёную вопратку, едзе на залатым кані, асыпаючы сваю дарогу краскамі.

Але для беларуса весна ня толькі краса прыроды, але—главўным чынам — пара веснавых работ у полі, ад якіх залежыць увесь яго дабрабыт. Дзеля гэтаго фантазія беларуса надзеляе вясну атрыбутамі ратайства: яна сядзіць на сасе, рые маці-зямліцу, сее збожжэ і смыком скародзіць засеянае. Яна пасылае частые дожджыкі; а ў залатым кані нятрудна дабачыцца аднаго с сымвалоў сонца.

Вялікадні. Да асобнасьцей сьвяткаваньня ў Беларусі Вялікадня трэба палічыць хаджэньне ад хаты да хаты валачобнікоў, якіе за слаўленьне гаспадароў дастаюць «дары». Хор валачобнікоў складаецца ня толькі з бедных, але і людзей заможных, што ачышчае валачобнікоў ад падазрэньня ў жэбрацтве. Павадыром хору бывае «пачынальнік» — запевала і музыка; апрыч таго ёсць ешчэ механоша, які носіць дары, а рэшта называюцца «падхоратнікамі». Падыйшоўшы ўсей грамадай пад вакно, пачынальнік пяе пад музыку, най часьцей скрыпку, валачобную песьню, а падхватнікі апасьля кожнаго верша выкрыкаюць хорам прыпеў: «Хрыстос сын Божы, Хрыстос», або: «Зялён явар», і іншые. Дораць ім грошы, сыры, збожжэ і вялікодные стравы. С сабраных дароў устраіваецца агульны для ўсіх валачобнікоў банкет.

У змесьці валачобных песень німа нічога такога, што паказывалобы на хрысьціянскае значэньне сьвята, калі не лічыць прыпева «Хрыстос Сын Божы».

Вялікаднем пачынаецца ратайскі год, і вялікодные песьні немаль скрозь пасьвячэны апеваньню ратайскай працы. У іх пяецца аб тым, якое ўчасьце прыймаюць у ратайскай працы сьвятцы: як Саракі ў поле саху валаклі, а сьвятое Благавешчэньне заворывало, як сьв. Юры, Божы ключнік, зямлю адмыкае, расу выпушчае; сьв Барыс ляды паліць, а сьв. Мікола па межак ходзіць, жыто родзіць. Адным словам, большая палавіна вялікодных песень выяўляе сабой ратайскі календар; другая часць гэтых песень выслаўляе гаспадара. і яго сям'ю.

Нідзе ў беларускіх песьнях не адводзіцца гэткае пачэснае мейсцо ратайскай працы, як у валачобных. Гэта паказывае, што песьнямі гэтымі нашы прадзеды славілі наступленьне «вялікіх дзён», панаваньня сонца, пачатку напольных работ, дзён, мабыць пасьвячоных сонцу і іншым ратайскім божышчам, асобнасьці якіх перанесены на сьвятых хрысьціянскіх.

Сьвяткаваньне Вялікадня не аграгічываецца трэмя днямі, як гэта устаноўлено хрысьціянскім канонам, а цягнецца шмат далей: серэда вялікодная сьвяткуецца ад граду, чэцьвер ад грому, пятніца ад посушы, субота ад упаду на статак. Трэба ешчэ адмеціць, што названьне Вялікадні адносіцца да ўсіх сьвят, пачынаючы ад Вялікадня да сьв. Міколы.

„Старонцы грозіць новая контррэволюція. У Маскве заседаюць палітыкі, каторые паддзержывалі рух Корнілова. Дэмократычная конфэрэнція нядольна развязаць пытаньне аб урадовай уласьці. Ііадгатавіцельны парлямэнт дасць аснову дзеля угоды з буржуазіей. Рэволюцыйная дэмократія з гэтай прычыны павінна пастарацца ўзяць у свае рукі ўсю ўласць у старонцы. Трэба саззваць агульны з'езд работнікоў і салдатоў".

Дэмократычная конфэрэнція 531 голасам проці 241 пастанавіла выбраць у падгатавіцельны парлямэнт 305 членаў.

ПЕЦЯРБУРГ. Крызыс мінаваў. Керэнскій астаецца галавой дырэкторыі рэспублікі да сазыву установчага сэйму.

У часі гутаркі між прэдстаўнікамі ураду і дэмократычнай конфэрэнціі Набоков ад імі групы прэдстаўнікоў буржуазіі падаў варункі апошняй. Цэрэтэлі прыставаў на іх с тэй умовай, што угода будзе пацьвердржэна дэмокраціей.

Пад маршалкоўствам Керэнскаго ад 5 г. вечара ў пятніцу да 3 г. раніцы ў суботу адбывалася нарада маскоўскіх прамышленікоў дэмократычнай конфэрэнціі і кадэтоў. Дайшлі угоды аб утварэньні коаліцыйнаго ураду.

Работнікі ўсіх паперняў пачалі забастоўку. Баяцца, што нельга будзе саззваць установчы сэйм у назначэным часі с прычыны недастачы паперы на выбарные лісткі.

ШТОКГОЛЬМ. Жыдоўскае бюро прэссы апавешчае:

Пачаліся прытаўленьня дзеля сазыву жыдоўскаго конгрэссу ў Расеі. Конгрэсс збіраецца пасьля установчаго сэйму і выскажэ адносіны жыдоў да установчаго сэйму і да мірнай конфэрэнціі. Выбары адбудуцца ў палове сьнежня на аснове падачы галасоў бяз рожніцы пола. Праграмма конгрэсса: нацыональнае самаазначэньне жыдоў у Расеі, праўнае забаспечэньне жыдоўскіх меншасьцей, рэформа грамадзкай організаціі жыдоў, забаспечэньне грамадзянскіх правоў.

ГЭЛЬСІНГФОРС. На выбарах у фінляндзкі сэйм пададзено за буржуазны блок 30.706 галасоў, за соцыал-дэмократоў—30.106, за швэдзкую партыю—6.304, за партыю землеробаў—2.631 і за партыю хрысьціянскіх работнікоў 1.595.

ГЭЛЬСІНГФОРС. Газэта „Takse" гэтак пішэ аб будучым устройстве Фінляндзіі:

Правадаўчая ўласць належыць да сэйму. Галава ураду — прэзыдэнт, выбраны на 5 гадоў агульнай падачай галасоў. Міністры адказываюць толькі перад сэймам. Расейска-фінляндзкіе адносіны маюць быць уладжэны супольна фінляндзкім сеймам і расейскім парлямэнтам. Калі-ж гэтаго дайсьці не ўдасцца, дык абедзьве старонкі будуць жыць незалежным жыцьцём у добрым суседзтві. Фінляндзія будзе мець свайго дэпутата на мірнай конфэрэнціі. Расея павінна ўзяць с Фінлядзіі сваё войско.

КОПЭНГАГА. Фінлядзкая газэта „Tiokis" пішэ, што 4 000 фінляндцоў засуджэны ў Амэрыцэ на 1 год у вастрог за тое, што адмовіліся паступіць у амэрыканскую армію, ў каторую іх, адбыўшы кару, забяруць гвалтам.

ПЕЦЯРБУРГ. Служачые на Владыкаўкаскай і іншых чыгунках высказаліся проці забастоўкі. Есць надзея уладзіць мірна спорку між урадам і жалезнадарожнікамі. Рада раб і салд. прыняла на сябе пасрэдніцтво.

РОТТЭРДАМ. Маклаков, Тэсленко і Аджэмов узяліся бараніць на судзе Корнілова.

Гр. Толстая, двор каторай разгромлен селянамі, звярнулася да міністра ўнутрэных спраў, прося чы аб зашчыту.

ШТОКГОЛЬМ. «Утро Россіі» пішэ, бытцым прапаў нет ведама дзе Мікалай Мікалаевіч, жыўшый дагэтуль на Каўказі. Урадовае сьледзтво нічога не дайшло. Есць падазрэньне, што бывшый главнакамандуючый знаходзіцца ў Фінляндзіі. Соцыялісты баяцца новых спроб вярнуць монархію.

ЖЭНЕВА. «Petit Journal» пішэ, што цар і царыца пахварэлі ў Тобольску.

З усяго сьвету.

ПАРЫЖ. (В. Т. Б.). *Францускі парлямэнт.* Міністэр-прэзыдэнт Пэнлевэ, заяўляе, што адно толькі учасьце францускіх соцыялістоў у конфэрэнціі ў Бэрне зрабіло-бы ўжо ўражэньне развалу організаціі соцыялістоў саюзьніцкіх старон. З гэтай прычыны ён ня можэ абецаць, што пашпарты ў Бэрн будуць выданы.

БОРДО. У нядзелю тут пачаўся конгрэсс соцыалістоў.

ЛЮГАНО. Аб апошніх здарэньнях у Італіі сюды даносяць, што рух у Турыне пачаўся вялікімі работніцкімі забастоўкамі. На вуліцах узняліся крывавые бітвы. Часць салдатоў адмовілася слухаць начальства. Забітых было 60 асоб, раненых — каля 120.

РОТТЭРДАМ. С Токіо даносяць:

У часе апошняго тайфуну, трываўшаго 4 гадзіны, забіты 138 асоб, прапалі 226, ранены 168. Зруйнованы 1366 дамоў. Тайфун зрабіў многа шкод і ў другіх ваколіцах, дзе зруйновано шмат дамоў.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

5. Х. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Мы перажылі незвычайна цяжкі баевы дзень. Ад самаго раньня да познаго вечара трывала баталія на фронці ад Лянгмарк да дарогі Мэнін-Іпр. Цэнтрамі баталіі былі Пэлькапэль, Пашэндаль, вёска Гелювэльт. Ворагі момэнтамі пасоўваліся за гэту лінію, але пад націскам нашых контратак не маглі на ей удзержацца. Дабыча англічан абмежываецца поясам да $1^1/_2$ кіл. у глыб. Вёскі Бэзэлер і Гелювэльт асталіся ў нашых руках. Крывавые страты 11 англіцкіх дывізій — незвычайна вялікіе. І гэты магутны ўдар англічан разбіўся аб нашу стойкасць.

Фронт нямецкаго Насьледніка: На ўсходнім беразі Маасу французы пачалі дванадцаты штурм на вяршыну 344, на ўсходзі ад Самонье. Агнём і контратакамі штурм адбіт. Мы ўзялі многа палонных.

Заходні тэатр:

Без вялікшых бітв.

6. Х. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: На фронці Фляндрыі — сільны агонь; у вечары ён даходзіў да барабаннаго.

Фронт нямецкаго Насьледніка: На паўночным усходзі ад Суассон крапчэў агонь артылерыі. Наабапол Маасу нашы разведчыкі ўзялі палонных пры Малянкур, Бэтінкур, Форж, Самонье і Бэзонво.

Збіты 5 самалётаў.

Усходні тэатр:

Бяз бітв.

7. Х. Заходні тэатр.

У Фляндрыі — сільны агонь між Пэлькапэль і Сандвордэ.

Пад Вэрдэнам, на ўсходнім беразі Маасу, момэнтамі жывейшая баевая чыннасць.

Пры помачы фотографіі мы перэканаліся, што нашымі налётамі сур'ёзна зруйнована крэпасць Дюнкірхэн, асабліва партовые будоўлі і чыгунка.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: На паўночным усходзі ад Рыгі, пад Дзьвінскам і на Збручу крапчэйшая чыннасць артылерыі з абодвых бакоў фронту.

Фронт эрц-гэрцога Іозэфа: У Буковіне расейцы с панцырнымі аўтомобілямі атакавалі нашы пазыціі пры Онуфрі і Вашкаўц. Ворагі адбіты агнём, з Вашкаўца выкінуты контратакай. Узяты палонные.

Аустрыяцкіе апавешчэньня.

ВЕНА, 4.Х. Італьянскі тэатр: У апошніх бітвах на адрэзку Габрізле мы ўзялі ў палон 6 афіцэроў і 407 салдатоў. Збіты тры варожые самалёты.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ЖЭНЕВА. „Humanité" пішэ:

Адносіны Франціі да пытаньня аб міры выявяцца на соцыалістычным конгрэссі ў Бордо. Даўнейшая меншасць, каторая жадае скораго міра, здабыла, здаецца, больш паловы галасоў.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Варожые лятуны ў начы з 2 на 3 кастрычніка зрабілі налёты на Штутгарт, Франкфурт на Майне, прамышленые цэнтры Лётарынгіі, Дортмунд, Раштат, Бадэн-Бадэн, Тюбінгэн. Наагул, налёты былі дарэмны: зроблены незначные шкоды, у адным мейсцы папсована чыгунка, забіт 1 чэлавек.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Каля берагоў Португаліі і ў ваколіцах Гібралтару мы ізноў затапілі 13 варожых транспортных і торговых параходаў ёмкасьцю разам 29.000 тонн.

Нідаўна затоплены параход „Волоата" меў на сабе многа сельска-гаспадарскіх машын, 3.000 цэнтнэроў пшаніцы, 16.000 гэктолітроў масла і 10.000 цэнтнэроў сыру.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Удачы падводных лодак у паўночных водах: 17.000 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У Паўночным моры нашы падводные лодкі ізноў затапілі 5 параходаў.

ЛОНДОН. Англіцкае адміралцейство апавешчае:

Ваенны параход „Дрэк" сур'ёзна пацярпеў ад падводнай лодкі. Ен пасьпеў дайсьці да порту і там затануў.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Нашы падводные лодкі ізноў затапілі навакол Англіі 17.000 тонн.

АБВЕСТКІ.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман». Рэдактар Язэп Салавей.